

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> КАТЕГОРІЇ «ЦІННОСТІ», «ПРИВАТНІ ПРАВА» ТА «ІНТЕРЕСИ» У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	18
<i>Давидова Ірина Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	22
<i>Мінченко Раїса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна</i> ОБОВ'ЯЗКОВА СИЛА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.	24
<i>Некіт Катерина Георгіївна</i> СУЧАСНІ РЕГУЛЯТОРНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ЦИФРОВИХ АКТИВІВ.	28
<i>Сафончик Оксана Іванівна</i> ОКРЕМІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	31
<i>Чанишева Аліна Рашидівна</i> МІСЦЕ АКЦЕСОРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СПЛАТИ НЕУСТОЙКИ В СТРУКТУРІ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИН	33
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ...	36
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	39
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> ОЗНАКИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	42
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ.	44
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> КВАЛІФІКОВАНІ ДЕФЕКТИ ЯК ВИД ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.	47
<i>Зубар Володимир Михайлович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВЕДЕННЯ ЧУЖИХ СПРАВ БЕЗ ДОРУЧЕННЯ.	48
<i>Калітенко Оксана Михайлівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СПАДКОВОГО ПРАВА: НОВІ ОБ'ЄКТИ ТА МОДЕЛІ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ	51
<i>Кривенко Юлія Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРАВ КРЕДИТОРІВ У СПАДКОВИХ ВІДНОСИНАХ	53
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.	55
<i>Омельчук Олександр Сергійович</i> ЕМОЦІЙНІ ФЕЙКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРИЯТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.	59
<i>Orzikh Yurii Hennadiiovych</i> REFLECTIONS ON THE EXPERIENCE OF TRANSLATING UKRAINIAN LEGAL TERMINOLOGY INTO ENGLISH: IN SEARCH OF A COMMON DENOMINATOR	62

бов'язання сплати неустойки є незадовільний фінансовий стан боржника. Коли з'явиться впевненість у фінансовій спроможності учасників цивільних відносин нести тягар сплати і первинної неустойки та неустойки, що забезпечує сплату первинної неустойки, тоді можна буде стверджувати, що додатковим зобов'язанням сплати неустойки може забезпечуватись інше зобов'язання сплати неустойки.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Проценко І. О. Види забезпечення належного виконання зобов'язань у цивільному праві України: єдність і диференціація : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2007. 200 с.
3. Отраднова О. О. Неустойка. *Договірне право України. Загальна частина* / за ред. О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 556-567.

Ключові слова: зобов'язання, зобов'язальні відносини, акцесорні зобов'язання, неустойка, цивільне законодавство України.

Keywords: obligation, obligational relations, accessory, penalty, Civil legislation of Ukraine.

Адамова Олена Семенівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Договори психологічної допомоги в умовах гібридної війни набувають особливої значущості, оскільки вони є як засобом індивідуального психосоціального захисту, так і важливим елементом безпеки та стійкості суспільства перед багатовимірними загрозами. В умовах гібридної війни, яка виходить за рамки традиційних збройних конфліктів і включає економічний тиск, інформаційні маніпуляції, кібератаки та підрив соціальної стабільності, психологічний вимір відіграє ключову роль. Вплив на психіку людей через страх, дезорієнтацію, деморалізацію є одним із головних інструментів гібридної агресії, і саме тому держава має забезпечити не лише фізичний, а й психоемоційний захист своїх громадян. Юридична природа договорів психологічної допомоги, їх правове регулювання, стандартизація надання таких послуг та механізми контролю за їх виконанням – це все складові ефективної відповіді на сучасні проблеми, зумовлені гібридною війною.

Договір психологічної допомоги, як правовий механізм, має вирішувати низку завдань. По-перше, він повинен забезпечувати правові гарантії отримання кваліфікованої психологічної підтримки, регламентувати обов'язки виконавців

та права замовників, що набуває особливого значення у кризових ситуаціях. По-друге, він є інструментом стандартизації психологічних послуг, визначаючи кваліфікаційні вимоги до фахівців, критерії ефективності надання допомоги, особливості документального оформлення взаємодії між психологом і клієнтом. Це важливо не лише для цивільних осіб, але й для військових, ветеранів, волонтерів тощо, які зазнали серйозних психотравматичних впливів.

Вивчаючи концептуальні засади договорів психологічної допомоги, у першу чергу, потрібно звернутися до осягнення поняття психологічна допомога, як безпосереднього предмету цих договірних відносин.

Психологічна допомога є комплексом заходів, спрямованих на розвиток соціально-психологічної компетентності осіб, зняття психоемоційної напруги та гармонізацію психічного стану, розвиток психологічної стійкості та здатності до соціальної адаптації особи або групи осіб. Саме таке визначення психологічної допомоги надається у ст. 27 Закону України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні». У юридичному аспекті психологічна допомога може розглядатися як особливий вид немайнових послуг, що має специфічні особливості правового регулювання, зумовлені її впливом на внутрішній психологічний стан особи.

Важливим аспектом є розмежування понять «психологічна допомога» та «допомога у сфері психічного здоров'я». Психологічна допомога охоплює надання підтримки особам, які мають труднощі з адаптацією, емоційними станами, стресом, але не обов'язково мають психічні захворювання. Натомість психічне здоров'я є предметом регулювання медичного права, що включає лікування психічних розладів відповідно до діагностичних стандартів, зокрема Міжнародної класифікації хвороб.

Правове регулювання психологічної допомоги та договорів психологічної допомоги в Україні ґрунтується на низці національних законів та міжнародних норм, що визначають права осіб, які отримують та надають таку допомогу, а також встановлюють механізми її надання, контролю та фінансування.

Серед основних видів психологічної допомоги можна виділити: кризову, довгострокову терапію та реабілітаційну. Це корелюється з критеріями класифікації видів психологічної допомоги залежно від мети, способів надання та тривалості, що, відповідно, повинно бути відображено у договорах щодо психологічної допомоги та при їх класифікації.

Також тут слід підкреслити, що наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про організацію надання психосоціальної допомоги населенню» та Порядком надання психосоціальної допомоги та психосоціальних послуг щодо питань психічного здоров'я, у тому числі щодо запобігання суїциду і психосоціального компоненту реабілітації ветеранів війни та інших груп населення визначається три рівні такої допомоги: первинна, вторинна та третинна.

Первинна допомога «передбачає надання першої психологічної допомоги, що має на меті сприяння соціальній адаптації (реадаптації) отримувачів послуг та

передбачає сприяння психічному здоров'ю та психосоціальному благополуччю, а також здійснення профілактичних заходів щодо груп, сімей та окремих осіб, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх факторів» (розділ III, п.1). Тобто така допомога надається в момент виникнення стресової ситуації та спрямована на стабілізацію емоційного стану. Вона включає короткострокові консультації, психоедукацію та кризову інтервенцію.

На вторинному рівні психосоціальна допомога спрямована на «розв'язання актуальних або специфічних психологічних проблем отримувача послуг, які виникли, зокрема, внаслідок психологічної травми в екстремальних ситуаціях (участі у бойових діях, перебування у полоні, перебування на окупованих територіях, тощо), в надзвичайних ситуаціях (пожежі, руйнування будинків, травмування під час виконання професійних обов'язків, тощо), в кризових ситуаціях (розлучення, смерть близьких людей тощо) чи для запобігання та полегшення фізичних, психологічних страждань пацієнта, що потребує паліативної допомоги...» (розділ III, п. 3). Отже, вторинна психологічна допомога передбачає більш глибоке опрацювання психологічних проблем, що не можуть бути вирішені в рамках короткострокової підтримки. Вона може включати психотерапію, когнітивно-поведінкову терапію (КПТ), психоаналіз та інші методи.

Психосоціальна допомога третинного рівня надається як «комплексна психологічна допомога у реабілітації, що передбачає відновлення та підтримку функціонування особи у фізичній, емоційній, інтелектуальній, соціальній та духовній сферах із застосуванням методів психологічної та психотерапевтичної допомоги у формах психотерапії, психологічного консультування за індивідуальним планом реабілітації» (розділ III, п. 7). Третинну допомогу можна назвати реабілітаційною та такою, що спрямована на довготривале відновлення психічного здоров'я осіб після пережитих травматичних подій, тривалого стресу або психічних розладів.

Законодавець практично відобразив у тексті нормативно-правового акту запропоновану вище класифікацію видів психологічної допомоги: кризову, довгострокову терапію та реабілітаційну, назвавши їх первинна, вторинна та третинна допомога. У зв'язку з цим, цілком логічним було б таким же чином класифікувати і договори психологічної допомоги. При чому, що стосується договорів щодо кризової допомоги, то більшість з них могла б передбачати первинну психологічну допомогу, підкріплену участю та гарантіями держави, та базуватися на безоплатній основі.

У підсумку варто зазначити, що договір психологічної допомоги є складним юридичним документом, який врегульовує відносини між психологом та клієнтом, встановлює гарантії безпеки та конфіденційності, а також визначає відповідальність у разі порушення його умов. В умовах гібридної війни його правове значення набуває особливої актуальності, оскільки гарантує належний рівень психосоціальної підтримки для осіб, які постраждали від конфлікту. Тому окре-

му увагу слід приділяти розробці типових договорів надання психологічних послуг, які враховуватимуть спеціальні умови надання такої допомоги в екстремальних ситуаціях, зокрема під час бойових дій, у періоди гуманітарних криз та в умовах вимушеної міграції населення.

Ключові слова: Значущість договорів, юридична природа, типи допомоги, рівні допомоги, класифікація договорів, типові договори.

Keywords: significance of contracts, legal nature, types of assistance, levels of assistance, contract classification, standard contracts.

Бабич Ірина Григорівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Ідея представництва має довгий шлях розвитку і знайшла своє формування і в культурі Єгипту, Греції, Риму та в інших цивілізаціях.

Контрактне право Стародавнього Риму відрізняється суворою формальністю. Закон у римському праві приділяв особливу увагу автономії особистості, що унеможливлювало розвитку представництва. Через принцип, що не можна набувати щось за допомогою іншої особи («Per extraneam personam nobis adquiri non potest») і що собі можна встановлювати права і обов'язки тільки за допомогою власних дій («per libertat personam nihil nobis ad quiri potest»), в римському праві не дозволялось через третіх осіб не можна було набувати ні прав ні обов'язків.

Суб'єктами права могли бути всі вільні люди: громадяни Риму, іноземці, особи без громадянства. Відповідно римляни застосовували певні припущення, які дозволяли обійти певним чином принцип формалізму, який властивий jus civile.

Прикладом такого припущення є існування рабського та іншого пекулія, що став необхідний при розвитку торгівельної діяльності. Його можна назвати одним із прикладів договірної права. Коли такий раб укладав угоду із іншим контрагентом, то він ніс відповідальність тільки у межах пекулію (Д. 15.1.41).

Для захисту від неналежного використання раба як представника надавався претором у разі, якщо хазяїн, який отримав прибуток за правочином який уклав його раб, а пізніше цей правочин хазяїном не був визнаний (Д. 12.6.13-14).

Дозволялося за допомогою ад'єктивних позовів «action exercitoria» та «actio institoria» (це позов, який можна було подати до судовласника. Можна було також подати позов до керуючого торговим закладом, маючи претензії проти власника закладу, який призначив цього керуючого. Їх можна назвати прикладами договірної представництва.